
Historiahanke: Sastamalan historiateoksen neljännen osan kirjoittaminen

KHALL 29.06.2026 § 127
837/02.05.02/2025

Hankkeen tausta ja tarve

Vuosien 1997–2007 aikana julkaistiin kolme osaa käsittävä *Sastamalan historiateos*, jossa käsitellään Sastamalan historia vuoteen 1920 asti. Kirjoittamisesta vastasivat professorit Unto Salo ja Juhani Piilonen. Kun Sastamalan historia on ansiokkaasti tutkittu esihistoriasta Suomen itsenäisyyden ajan alkuun saakka, niin on mielekästä saattaa sarja valmiiksi neljännellä eli viimeisellä osalla, joka pureutuu alueen ja sen ihmisten historiaan *itsenäisessä Suomessa* – eli vuodesta 1920 aina 2020-luvun alkuvuosiin saakka.

Kyseisenä aikakautena Sastamalan seudulla tapahtui paljon merkittäviä muutoksia. Maatalousvaltainen seutu, joka koostui useasta kunnasta, muuttui ajanjakson kuluessa monipuolisia palveluita tarjoavaksi Sastamalan kaupungiksi. Onkin keskeistä käsitellä paitsi sitä, miten tämä tapahtui, niin myös ylipäätään sitä, millä tavalla yhteiskunta muuttui alueella 1900-luvulla ja 2000-luvun alussa ja miten muutos heijastui seudun asukkaiden elämään.

Hankkeen sisältö

Sastamalan historian neljännessä osassa kuvataan alueella tapahtunutta yhteiskunnallista muutosta ja yleisiä kehityskulkuja noin vuodesta 1920 noin vuoteen 2020. Teoksessa pureudutaan moniin asioihin, jotka muokkasivat seudun sellaiseksi kuin se nyt on. Näitä ilmiöitä ovat muun muassa maatalouden muutos, alueen teollistuminen ja palveluiden kehittyminen, koulutuksen monipuolistuminen ja kulttuurielämän kehitys. Tarkasteltavaan ajanjaksoon osuu myös toisen maailmansodan aika, joka vaikutti syvästi Sastamalan seutuun ja sen elämään.

Koska kyseessä on paikallishistoria, niin erityisen keskeisiä käsiteltäviä asioita ovat kunnallisessa elämässä tapahtuneet monet muutokset. Näistä merkittävimpiä oli Vammalan muuttuminen kaupungiksi vuonna 1965, Karkun ja Tyrvään liittäminen Vammalaan vuonna 1973 ja lopulta Sastamalan kaupungin perustaminen vuonna 2009.

Sastamalan historian neljännessä osassa käsitellään tapahtumia niiden kuntien alueella, jotka muodostavat nykyisen Sastamalan kaupungin. Kunnat ovat Vammala, Tyrvää, Karkku, Mouhijärvi, Äetsä, Kiikka, Keikyä, Suodenniemi ja Kiikoinen.

Historiasarjan aikaisempien osien tapaan Sastamalan historian neljäs osa rakenteeltaan kronologis-temaattinen. Jokaiselle käsiteltävälle ilmiölle tai teemalle omistetaan siis oma lukunsa, jonka sisällä eteneminen tapahtuu joustavasti aikajärjestyksessä. Teoksen päättää loppuluku, jossa tehdään yhteenveto käsiteltävästä

aikakaudesta. Monipuolinen teos on tarkoitettu laajalle lukijakunnalle, mutta se toteutetaan historian tutkimuksen menetelmiä ja periaatteita noudattaen.

Painettuna historiateoksen laajuus tulee olemaan noin 500 sivua. Tekstiä täydentää laaja ja monipuolinen kuvitus. Lisäksi teokseen tulee joitakin havainnollistavia karttoja.

Hankkeen toteutus

Toteuttaja, ohjausryhmä ja projektiryhmä

Historiateoksen pääkirjoittajaksi on suunniteltu valtiotieteiden tohtori Tuomas Rantalaa. Rantalalla historian tutkijana on hyvät valmiudet toteuttaa teos. Sastamalaistaustaisena hänellä on vankka tietämys alueen historiasta ja muutenkin hän on perehtynyt syvällisesti ja monipuolisesti 1900-luvun suomalaisen yhteiskunnan historiaan. Rantala on myös valmis sitoutumaan hankkeeseen.

Pääkirjoittajan ohella historiateoksen kirjoittamiseen osallistuu joukko muita kirjoittajia, jotka kirjoittavat erikseen sovittavista teemoista.

Historiahanketta varten nimetään ohjausryhmä ja projektiryhmä. Ohjausryhmä koostuu Sastamalan kaupungin luottamushenkilöistä. Projektiryhmä koostuu puolestaan Sastamalan kaupungin viranhaltijoista (hallintojohtaja ja sivistysjohtaja), paikallisen kotiseutuyhdistyksen edustajista, Sastamalan seudun museon edustajasta, kustannusalan edustajasta ja suomalaisessa yliopistossa toimivasta aikakauteen perehtyneestä historian tutkijasta.

Säännöllisesti kokoontuva projektiryhmä tukee historian kirjoittajaa sekä varmistaa työn laadun ja työn pysymisen sovitussa aikataulussa. Projektiryhmä raportoi sovitusti työn etenemisestä hankkeen ohjausryhmälle, joka kokoontuu 1–2 kertaa vuodessa. Projektiryhmä on lisäksi mukana ohjausryhmän kokouksissa.

Työn toteuttamista varten Sastamalan keskustataajaman alueelta varataan sopiva työtila, jossa tutkija voi tarvittaessa työskennellä.

Aikataulu ja toteutus

Aikataulullisesti historiahanke pyritään toteuttamaan niin, että työ alkaisi vuoden 2026 jälkipuoliskolla, jolloin ohjausryhmä ja projektiryhmä kokoontuisivat ensimmäisen kerran. Tuolloin määritellään myös tarkemmin ne teemat, joita historiateoksessa tullaan käsittelemään. Kyseisessä vaiheessa sovitaan niin ikään niistä teemoista, joista kirjoittavat muut kuin pääkirjoittaja. Syksyllä 2026 aloitetaan myös aineiston kerääminen. Tarkoitus on, että kirjallisen aineiston lisäksi lähteenä käytetään haastatteluja.

Syksyllä 2026 järjestetään julkinen infotilaisuus historiahankkeesta. Tilaisuuteen kutsutaan myös tiedotusvälineiden edustajia.

Laajalle hankkeelle on hyvä varata riittävästi aikaa monestakin syystä. Ensinnäkin laaja aihe vaatii syvällistä paneutumista ja toiseksi laadukas toteuttaminen vaatii myös aikaa.

Tavoite on, että Sastamalan historian neljännen osan julkistaminen tapahtuu vuoden 2032 Vanhan kirjallisuuden päivillä. Vuonna 2032 tulee kuluneeksi 100 vuotta Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistyksen perustamisesta ja 125 vuotta Vammalan kauppalan perustamisesta. Koska historiateoksen toteuttaminen on Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistyksen kärkihanke, niin olisi sopivaa julkaista teos yhdistyksen suurena merkkivuotena. Jotta tämä toteutuisi, olisi hanke saatava käyntiin vuoden 2026 aikana ja teoksen käsikirjoituksen olisi oltava valmiina vuoden 2031 kesään mennessä.

Vaikka hanke toteutetaan useamman vuoden kuluessa, niin laskennallisesti pääkirjoittajan työpanoksen määrä tulee olemaan noin kolme henkilötyövuotta.

Hankkeen rahoitus

Hanke pyritään rahoittamaan useista eri lähteistä haettavalla rahoituksella, mutta hankkeen toteutumisen varmistamiseksi Sastamalan kaupungin tulisi taata hankkeelle sen koko ajaksi takuu- tai perusrahoitus. Tätä budjettivarausta käytettäisiin tutkijan palkkioon siltä osin kuin sitä ei onnistuta rahoittamaan muulla rahoituksella. Lisäksi kaupungin rahoitettavana olisivat teoksen toimitus-, taitto- ja painokulut (kaupallista kustantajaa hankkeelle on vaikea löytää ainakaan ilman kustantajalle myönnettävää tukirahoitusta) sekä mahdolliset työhuoneen vuokratulot. Rahoitusta hankkeeseen haetaan useilta eri säätiöiltä, paikkakunnan elinkeinoelämältä sekä hankerahoitushakujen kautta. Hanke on Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistyksen kärkihanke, joten kotiseutuyhdistys osallistuu aktiivisesti rahoitushakuun.

Hankkeen kustannusarvio on noin 175 000 euroa, joka sisältää pääkirjoittajan palkkausmäärärahat ja kulukorvaukset kolmen vuoden ajalta, ohjausryhmän kokouskulut sekä historiateoksen kustannustoimitus-, taitto- ja painatuskulut.

Oheismateriaalina seuraa yhteistyösopimus Sastamalan kaupungin, Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistys ry:n ja pääkirjoittaja valtiotieteiden tohtori Tuomas Rantalan välillä.

Toimivallan peruste	Hallintosääntö 25 § 1 momentti
Valmistelija	sivistysjohtaja Pekka Kares, hallintojohtaja Tapio Rautava
Esittelijä	Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää Sastamalan kaupungin puolesta sitoutua Sastamalan historiateoksen neljännen osan toteuttamiseen ja osoittaa historiahankkeen toteuttamiseen tarvittavan selosteosassa mainitun perus- tai takuurahoituksen.

Kaupunginhallitus asettaa historiahankkeen toteuttamiseen ohjausryhmän ja nimeää siihen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja muut jäsenet.

Päätös

Hyväksyttiin yksimielisesti. Ohjausryhmän puheenjohtajaksi nimettiin yksimielisesti Päivi Pelttari ja varapuheenjohtajaksi Leevi Karisalmi. Ohjausryhmän muut jäsenet nimetään kaupunginhallituksen seuraavassa kokouksessa.

Lisätietoja

sivistysjohtaja Pekka Kares, puh. 040 532 7771
hallintojohtaja Tapio Rautava, puh. 040 488 0202